

STÁT NÍ OKRESN Í A RCHIV V C H E B U

Název archivní pomůcky: Úřední soud Lázně Kynžvart

Časové rozmezí: (1918) 1938 - 1945

Druh archivní pomůcky: inventář

Číslo listu JAF: 602

Evidenční číslo pomůcky: 1173

Zpracoval: Mgr. Dana Václavů

Místo: SOkA Cheb

Rok: 1999

I. Vývoj původce fondu

Nejnižší jednotkou soudnictví v odtrženém pohraničí byly úřední soudy (Amtsgerichte) s věcnou působností zhruba našich okresních soudů, z nichž byly také vytvořeny. Nařízením ze dne 8. 10. 1938 se všechny okresní soudy přejmenovaly na soudy úřední. Rozhodoval u nich samosoudce zvaný úřední soudce (Amtsrichter). Při některých úředních soudech byly zřízeny úřady zemských desk (Landtafeln), zdravotní nebo také rasové soudy (Erbgesundheitsgerichte), které rozhodovaly o sterilizaci, dědické soudy (Anerbenbehörden) a dále u některých úředních soudů vznikly i oddlužovací úřady (Entschuldungsämter).

Původcem fondu je tedy německý (říšský) soud první instance působící v letech 1938-1945 na území Kynžvartska s názvem Úřední soud Lázně Kynžvart (Amtsgericht Bad Königswart). Úřední soud Lázně Kynžvart podléhal zemskému soudu v Chebu (Landesgericht Eger), který vznikl z prvorepublikového krajského soudu. Jako třetí instance pak působil vrchní zemský soud v Litoměřicích (Oberlandesgericht Leitmeritz). Toto organizační členění zůstalo v platnosti až do rozpadu okupační soudní správy v květnu 1945.

Obvod Úředního soudu Lázně Kynžvart tvořily tyto obce : Brtná (Zeidlweid), Dolní Žandov (Unter Sandau), Háj (Grafengrün), Horní Žandov (Ober Sandau), Jedlová (Tannaweg), Klimentov (Klemensdorf), Krásné (Schönthal), Lázně Kynžvart (Bad Königswart), Lazy (Perlsberg), Malá Hleďsebe (Klein Sichdichfür), Malá Šitboř (Klein Schüttüber), Markvartov (Markusgrün), Milíkov (Miltigau), Mokřina (Krottensee), Slatina (Lohhäuser), Smrkovec (Schönficht), Stará Voda (Altwasser), Tachovská Huť (Tachauer Schmelztal), Těšov (Teschau), Tři Sekery u Kynžvartu (Königswarter Dreihacken), Tři Sekery u Tachova (Tachauer Dreihacken), Úbočí (Amonsgrün), Valy (Schanz), Velká Hleďsebe (Groß Sichdichfür), Vysoká (Maiersgrün), Žitná (Rockendorf).

Součástí úředního soudu v Lázních Kynžvartu byl dědický soud, který vyřizoval záležitosti dědičných dvorů. Písemnosti tohoto soudu se nedochovaly. Oddlužovací úřad, který prováděl oddlužení zemědělských podniků, zde zřízen nebyl. V knihovní agendě se však vyskytují spisy o oddlužení pohostinských podniků.

Po vydání druhého Hitlerova výnosu o zjednodušení správy na počátku roku 1942 byly některé úřady uvedeny dočasně do stavu klidu a úřední agenda byla zjednodušována. Tato opatření postihla rovněž soudnictví, kde od 1. 10. 1943 bylo značné množství úředních soudů změněno v pobočky zbylých soudů. Úřední soud Lázně Kynžvart se stal pobočkou (Zweigstelle) úředního soudu v Mariánských Lázních. Úřední soud Mariánské Lázně převzal pouze část účetní agendy, jinak se sídlo, chod a označení pobočky nijak nezměnilo.

II. Vývoj a dějiny fondu

Spisy úředních soudů se dělily na spisy správní a vlastní soudní agendy. Spisy správní potom na hlavní (Generalakten), sběrné (Sammelakten) a osobní (Personalakten). Pro první dvě skupiny byl vytvořen registrurní plán – Anweisung für die Verwaltung des Schriftguts in Justizverwaltungsangelegenheiten z 18. prosince 1936. Spisy hlavní se označovaly čísly 1-9. Každá hlavní skupina se dělila na dalších 10 skupin a tyto obdobně na 10 podskupin. Tyto podskupiny byly pak ještě rozděleny na tzv. jednotlivé spisy (Einzelakten, E – Akten). Spisy sběrné tvořilo rovněž devět skupin I-IX a řada podskupin. Rejstříky byly vedeny stejným způsobem. Spisy osobní byly značeny vlastními signaturami, které se utvářely z počátečního velkého písmene vlastního jména, znakem služebního zařazení a pořadovou arabskou číslicí. Spisy vlastní soudní agendy byly vytvářeny, označovány a ukládány podle spisového řádu vydaného dne 28. 11. 1934 a novelizovaného 1. 3. 1939 – Anleitung für die Verwaltung des Schriftguts bei den Geschäftsstellen der Gerichte und Staatsanwaltschaften. Vlastní soudní spisy se dělily do několika hlavních skupin – civilní věci, trestní věci, záležitosti pozemkové knihy a všeobecný rejstřík a konečně záležitosti nesporného soudnictví všeobecně.

Ve fondu jsou dochovány podrobné instrukce, které zasílal vrchní soudní prezident v Litoměřicích, o vymezení kompetencí, směrnice a vzory jak vést po formální i obsahové stránce úřední knihy, rejstříky a akta. Tyto byly aplikované a přetvářené pro vlastní potřebu podle svých produkovaných písemností. K dispozici jsou třídníky hlavních spisů, bohužel nikoli spisů sběrných a vlastní soudní agendy.

Pro vyřazování písemností se používal podrobný skartační řád – Vorschriften über die Vernichtung der Akten, Register und Urkunden bei den Justizbehörden z 31. 12. 1927 (viz inv. č.14, 15, 19).

Písemnosti úředního soudu uložené v soudní budově v Lázních Kynžvartu byly po zániku úředních soudů v roce 1945 převezeny do budovy krajského soudu v Chebu a odtud ve dvou dodávkách (3. 12. 1957 a 21. 6. 1963) do tehdejšího Státního archivu Plzeň – pobočky v Kadani a v roce 1964 uspořádány L. Ševčíkovou.

5. 11. 1984 byl materiál předán do Okresního archivu Cheb, zapsán pod číslem přírůstku 525 a zařazen do jednotného archivního fondu jako fond č. 602. Protože u fondu zůstal poměrně velký nezpracovaný dodatek – věci dědického a rodinného práva a protože původní pomůcka nebyla opatřena inventárními jednotkami, bylo přistoupeno k jeho novému zpracování.

III. Archivní charakteristika fondu

Časové rozmezí fondu je 1918 – 1945. Spisy z oblasti rodinného práva (inv. č. 70) byly v průběhu vyřizování mnohdy doplňovány o doklady (znalecké posudky, vyjádření nalezinců, zápisy o narození a úmrtí apod.) převzaté z materiálů bývalého okresního soudu v Lázních Kynžvartu, notářství, případně institucí jiných, čímž se spodní hranice časového rozsahu písemností posunula daleko před dobu vlastního vzniku původce. Evidenční kniha - Seznam věcí vězňů (inv. č. 1) obsahuje zápisy bývalého okresního soudu již od r. 1928, v zápisech bylo pokračováno až do roku 1939. Podobně je tomu i u inv. č. 4, 5.

Fyzicky je fond celkem dobře zachovalý. Přestože časový rozsah písemností pokrývá celé období působnosti úředního soudu, jednotlivé agendy nikoli (např. inv. č. 68). Nedochovaly spisy dědického soudu, ze sběrných zbylo torzo, civilní a knihovní věci nejsou úplné, obsah osobních spisů byl zřejmě záměrně vyskartován a i číselné řady vykazují mezery.

V průběhu pořádacích prací nebyly žádné písemnosti určeny ke vnitřní skartaci. Z fondu však musely být některé signatury vyřazeny, protože se zjistilo, že

se jedná pouze o prázdné obaly : sign. 24 - Výcvik vězeňských dozorců, sign. 36 - Vedlejší oblasti občanských práv a sign. VI-1 - Náhrady škod. Spisy pod sign. 3 SA II - Pozemnoknižní věci obce Horní Žandov z let 1936-1938 byly vráceny do fondu č. 438 - Okresní soud Lázně Kynžvart, nebyla zde totiž prokázána jakákoliv manipulace s nimi ze strany úředního soudu.

Spisy nesou původní signatury, proto pořádací metoda v tomto případě rekonstruuje původní spisový plán. Signaturu tvoří arabská číslice (1-9) u hlavních spisů a římská číslice (I-IX) u spisů sběrných. K signatuře sběrných spisů byla ještě připojována zkratka BdK (Bad Königswart). Signatury spisů vlastní soudní agendy jsou tvořeny buď písmeny nebo rovněž římskou číslicí, které udávají věcnost (E – zbavení svéprávnosti, Bs – soukromé žaloby, VII-XII – rodinné právo). Spisy rodinného práva byly navíc rozděleny abecedně a písmeno se stalo pak součástí signatury. Registraturní pomůcky nejsou označeny signaturou, tato byla dodatečně určena a v inventárním seznamu dána do závorky. Jednotlivé spisy byly vázány, pročíslvány a opatřeny chronologickým přehledem písemností. Spisové obaly, barevně i formálně odlišené, obsahovaly název úřadu, oddělení, věc případně jméno, jehož se záležitost týkala, signaturu, datum založení spisu, dobu uložení nebo platnosti a další specifické údaje podle charakteru té či oné vyřizované záležitosti.

U inv. č. 70 nelze každé registraturní jednotce (VII, VIII, X, XI, XII) přidělit samostatné inventární číslo, protože, jak je zřejmé z inventárního seznamu, byla jednotlivým případům rodinného práva přidělována čísla průběžně bez ohledu na obsah. Pro ilustraci např. Sch VIII 22 (opatrovnictví), Sch XI 23 (ochranný dozor), Sch VII 24 (poručnictví).

Popis členění inventárního seznamu :

I. KNIHY	Časový rozsah	Inv. č.
A. Evidenční	1928-1939	1
II. SPISOVÝ MATERIÁL		
A. Registraturní pomůcky	1937-1945	2-11
B. Spisy		
a) správní	1938-1945	12-65
b) civilní	1918-1945	66-70
c) trestní	1938-1945	71-75
d) knihovní	1940-1945	76

IV. Stručný rozbor fondu

Fond obsahuje jednu evidenční knihu a spisový materiál, tj. registraturní pomůcky a spisy správní, civilní, trestní a knihovní. Nedochovaly se písemnosti dědického soudu. Podrobněji - viz. členění inventárního seznamu.

Po jazykové stránce je fond německý, český jazyk se objevuje sporadicky v případech, kdy základní vyřizované spisy z doby působnosti úředního soudu byly doplněny o vyžádané písemnosti prvorepublikových českých institucí.

Materiál fondu má jen lokální význam. Umožňuje studium chodu nejnižší složky nacistického soudnictví v době druhé světové války. Údaje ze spisů dědického a rodinného práva mohou doplnit svou konkrétností nacionále nebo majetkové poměry osob regionu.

V. Záznam o uspořádání

Úvod napsala a inventární seznam sestavila v roce 1999 Mgr. Dana Václavů ve Státním okresním archivu v Chebu.

VI. Prameny a literatura

Fond č. 602 – Úřední soud Lázně Kynžvart (kap. III, IV)

Inventář k fondu Úřední soud Lázně Kynžvart zpracovaný v roce 1964 v Kadani (kap. I-III)

Jan Janák, Vývoj správy v českých zemích v epoše kapitalismu II. – Období první a druhé republiky a okupace (1918-1945), Praha 1967 (kap. I)

Jan Janák, Zdeňka Hledíková, Dějiny správy v českých zemích do roku 1945, Praha 1989 (kap. I)

Jaroslav Macek, Jan Brzobohatý, Spisová manipulace nacistické okupační správy – zásady a vývoj, SAP 1965, roč. 15, č. 1, s. 265-271 - Justiční správa (kap. III)

Inv. č.	Sign.	Obsah	Čas. rozsah	Kn.
---------	-------	-------	-------------	-----

I. Knihy

A. Evidenční

1		Seznam věcí vězňů	(1928) 1938-1939	1
---	--	-------------------	------------------	---

II. Spisový materiál

A. Registraturní pomůcky

3	(AR)	Všeobecný rejstřík	1939-1945	ppr 1
4	(M)	Kniha odeslané pošty - exekuční oddělení	1939-1943	ppr 2
5	(M,Mz)	Exekuční rejstřík	(1937) 1938-1944	ppr 3
2	(M,K,L)	Jmenný seznam k exekučnímu rejstříku	(1937) 1938-1945	ukn 2
6	(IV,VI)	Rejstřík dědického práva	1939-1945	ppr 4
7	(Cs,Ds,Es)	Seznam trestních listů	1939-1945	ppr 5
8	(Cs,Ds,Es)	Kniha odeslané pošty – oddělení právní pomoci trestní a civilní	1939-1943	ppr 6
9	(odd. II)	Rejstřík ověřovací	1939-1945	ppr 7
10	(odd. III)	Rejstřík pozemnoknižních listin	1944-1945	ppr 8
11	(LwE,II)	Rejstřík oddlužení v zemědělství a lázních	1939-1944	ppr 9

Inv. č.	Sign.	Obsah	Čas. rozsah	Kart.
---------	-------	-------	-------------	-------

B. Spisy

a) správní

12	10	Zřízení	1938-1942	1
13	12	Všeobecná státní správa	1938-1943	1
14	14	Postup jednání	1938-1939	1
15	140	Postup jednání – všeobecně	1939-1943	1
16	142	Pošta a poštovní poplatky	1939-1940	1
17	143	Zprávy justičních úřadů	1939-1943	1
18	144	Statistická šetření o chodu justičních úřadů	1939-1943	1
19	145	Registratura	1939-1943	2
20	20	Právní a služební poměry úředníků	1938-1939	2
21	22	Služební poměry soudců a státních zástupců	1938-1943	2
22	23	Služební poměry ostatních úředníků justiční a výkoné služby	1938-1943	2
23	25	Právní poměry státních zřízenců a námezdních sil	1938-1943	2
24	3E	Civilní právo, chod civilního práva (včetně soudního zřízení)	1943-1945	2
25	30	Právní péče všeobecně	1938-1943	3
26	31	Soudní zřízení všeobecně	1938-1943	3
27	32	Organizace soudu	1938-1943	3
28	34	Hmotné občanské právo	1939-1943	4
29	35	Obchodní právo včetně změn společenstev a šekovní právo	1939-1943	4
30	38	Nesporné řízení	1938-1943	4
31	4, 4E	Trestní právo, chod trestního práva, výkon trestu a policie	1938-1945	5
32	45	Zacházení s vězni	1938-1939	5

Inv. č.	Sign.	Obsah	Čas. rozsah	Kart.
33	5, 5E	Finanční věci, sv. I-III	1938-1942	6
		- totéž - , sv. IV	1942-1945	7
34	512	Roční rozpočty	1938-1939	7
35	52	Pokladní a účetní věci	1938-1939	7
36	53	Záležitosti pozemků a staveb	1938-1939	7
37	541	Kancelářské potřeby	1938-1939	7
38	542	Technické kancelářské prostředky	1938-1939	7
39	543	Knihovna	1938-1939	7
40	56	Soudní náklady	1938-1939	7
41	6, 6E	Péče o kulturu a blahobyt	1938-1945	8
42	7, 7E	Hospodářské záležitosti	1938-1944	8
43	8, 8E	Zemědělství a lesnictví	1939-1945	8
44	9, 9E	Vojsko a zahraniční záležitosti	1938-1945	9
45	I-1 BdK	Obsazení soudu soudci	1943	9
46	II-1 BdK	Obsazení soudu písařskými a výkonnými silami	1943	9
47	III-1 BdK	Obsazení soudu kancelářskými silami	1943	9
48	IV-1 BdK	Obsazení soudu podúředníky	1943	9
49	V-1 BdK	Rozvrh práce soudců	1939	9
50	IX-1 BdK	Různé	1940-1943	9
		Osobní spisy :		
51	A c 70	Atzler Henriette	1945	9
52	B c 13	Bittner Ferdinand	1945	9
53	F c 9	Frank Emma	1944-1945	9
54	G c 45	Gütter Marianne	1942-1945	9
55	H c 1	Haberhauer Fredegar	1941	9
56	L 18	Lenhart Karl	1942-1944	9
57	M 17	Mathé Johann	1942-1945	9
58	1 Pb 4	Pollack Josef	1938-1945	9
59	R a 1	Ries Heinrich, Dr.	1944-1945	9

Inv. č.	Sign.	Obsah	Čís. rozmezí	Čas. rozsah	Kart.
60	R c 33	Rohleder Werner		1941,1943	9
61	1 R c 53	Röschenthaler Marianne		1942-1945	9
62	St c 9	Strohmeyer Franz		1942,1945	9
63	U c 10	Urban Josef		1940-1945	9
64	1 U 11	Urban Theresia		1939-1944	9
65	V c 34	Voit Anna		1941,1944	9

b) civilní

66	1 AR	Matriční záležitosti – hlášení obecních a občanských úřadů ohledně narození, úmrtí a svateb, dotazy a potvrzení	1-97	1940-1941	10
67	E	Zbavení svéprávnosti	1-7/39	1938-1945	10
		- totéž -	1-6/40	1939-1944	10
		- totéž -	1-8/41	1940-1943	10
		- totéž -	1-7/42	1942-1943	10
		- totéž -	1-6/43	1943-1944	10
		- totéž -	2/44	1944-1945	10
68	M	Exekuční věci		1938-1941	10
69	V	Dědické právo – pozůstalosti, pozůstalostní řízení	2-40/39	1938-1944	11
		- totéž -	1-40/40	1938-1944	12
		- totéž -	41-82/40	1939-1945	13
		- totéž -	1-44/41	1940-1944	14
		- totéž -	45-94/41	1940-1945	15
		- totéž -	1-44/42	1941-1945	16
		- totéž -	45-84/42	1941-1945	17
		- totéž -	1-45/43	1942-1945	18
		- totéž -	46-90/43	1943-1945	19
		- totéž -	91-102/43	1943-1945	20

Inv. č.	Sign.	Obsah	Čís. rozmezí	Čas. rozsah	Kart.
69	V	Dědické právo – pozůstalosti, pozůstalostní řízení	1-40/44	1941-1945	20
		- totéž -	41-100/44	1941-1945	21
		- totéž -	102-129/44	1944-1945	22
		- totéž -	1-35/45	1940-1945	22
70	VII,VIII,X, XI,XII	Rodinné právo – poručnictví, opatrovnictví, záležitosti rozvodu, ochranný dohled, péče o výchovu	A 3-4	1921-1944	23
		- totéž -	B 1-113	1918-1944	23
		- totéž -	C 2	1930-1944	24
		- totéž -	D 3-38	1921-1943	24
		- totéž -	E 4-36	1924-1944	24
		- totéž -	F 1-67	1920-1944	25
		- totéž -	G 3-91	1920-1945	26
		- totéž -	H 5-98	1919-1944	27
		- totéž -	H 100-166	1924-1945	28
		- totéž -	J 1-17	1918-1944	28
		- totéž -	K 1-137	1918-1944	29
		- totéž -	K 145-213	1937-1945	30
		- totéž -	L 3-58	1919-1944	30
		- totéž -	M 1-116	1918-1945	31
		- totéž -	N 5,9	1932-1944	32
		- totéž -	O 4	1929-1943	32
		- totéž -	P 1-85	1918-1944	32
		- totéž -	R 1-58	1918-1945	33
		- totéž -	S 1-51	1918-1944	33
		- totéž -	Sch 1-104	1920-1944	34
		- totéž -	St 1-33	1919-1945	34
		- totéž -	T 1-20	1920-1943	35
		- totéž -	U 1,7,12	1919-1944	35

Inv. č.	Sign.	Obsah	Čís. rozmezí	Čas. rozsah	Kart.
70	VII,VIII,X, XI,XII	Rodinné právo – poručnictví, opatrovnictví, záležitosti rozvodu, ochranný dohled, péče o výchovu	V 1-2	1923-1941	35
		- totéž -	W 1-44	1918-1944	35
		- totéž -	W 45-75	1939-1945	36
		- totéž -	Z 1-40	1919-1944	36

c) trestní

71	Bs	Soukromé žaloby	1-3/38	1938-1939	37
		- totéž -	1-8/39	1939-1940	37
		- totéž -	1-3/40	1940-1941	37
		- totéž -	1-8/41	1941-1942	37
		- totéž -	1-8/42	1941-1943	37
		- totéž -	1-9/43	1943-1945	37
72	Cs	Trestní příkazy, přestupky a přečiny	1-21/39	1939-1940	38
		- totéž -	1-28/40	1939-1941	38
		- totéž -	1-33/41	1940-1944	39
		- totéž -	1-21/42	1941-1944	39
		- totéž -	1-27/43	1942-1945	40
		- totéž -	1-17/44	1943-1945	40
73	Ds	Žaloby přečinů	1-4/39	1939-1942	41
		- totéž -	3-11/40	1940-1941	41
		- totéž -	1-9/41	1940-1943	41
		- totéž -	1-7/42	1941-1943	42
		- totéž -	1-12/43	1943-1945	42
		- totéž -	1-13/44	1944-1945	42
		- totéž -	1/45	1943-1945	43

Inv. č.	Sign.	Obsah	Čís. rozmezí	Čas. rozsah	Kart.
74	DLs	Žaloby pro zločiny	1/39	1939-1941	43
		- totéž -	1-2/40	1939-1942	43
		- totéž -	1/43	1942-1944	43
75	Es	Žaloby přešupků – mladiství	1-3/39	1939	43
		- totéž - ostatní	1-27/39	1938-1942	43

d) knihovní

76	Urk.Reg.II	Oddlužení pohostinských podniků	2-9/40	1940-1945	44
		- totéž -	1-39/42	1941-1945	44

Název archivní pomůcky: Úřední soud Lázně Kynžvart

Časové rozmezí: (1918 -) 1938 - 1945

Počet evidenčních jednotek: 55

Z toho : listiny
knihy 1
registraturní pomůcky 10
kartony 44
fascikly
jiné

Počet inventárních jednotek: 76

Rozsah fondu v bm: 5,45

Stav ke dni: 15. 12. 1999

Fond zpracoval: Mgr. Dana Václavů

Pomůcku sestavil: Mgr. Dana Václavů

Počet stran: 13

Pomůcku schválil: PhDr. Jaromír Boháč
18.5.2000 – č.j. 395/00

Nově vymezené a revidované evidenční jednotky při GI 2012–2013

Název archivní pomůcky: Úřední soud Lázně Kynžvart

Značka archivního fondu: ÚS Lázně Kynžvart

Časový rozsah fondu: (1918) 1938–1945

Počet inventárních jednotek: 76

Počet evidenčních jednotek: 55 (2 úřední knihy (změna inv. č. 5), 9 podacích protokolů (změna inv. č. 2–4, 6–11), 44 kartonů)

Rozsah části fondu v bm: 5,45

Stav ke dni: 8. 11. 2012

Vypracoval: Jana Kolouchová